

Adršpach

- obec horského rázu rozložená podél silnice má dvě části: Horní a Dolní.
Od založení byli původními obyvateli vždy Němci. Jméno znamená „vesnice kance“.

Kolem roku 1250 kraj kolem horního toku řeky Metuje získal šlechtický rod Sezemův. Tato rodina povolává do kraje první osídlence. Vesnice kolem Teplic nad Metují byly založeny mezi léty 1270 až 1300. Němečtí osídlitelé obdrželi nejnужnější věci od lokátora. Od lenního pána získali kus lesa, který musel být nejprve vymýcen, ale který byl dostatečně velký na uživení jedné rodiny.

V Dolním Adršpachu je renesanční zámek z let 1577 - 80, postaven Adamem Bohdaneckým z Hodkova na místě tvrze Berků z Dubé ze začátku 15. století. Upravován v 17. a 18. století Kolovraty, obnovován v letech 1825 a 1886.

V Adršpašských skalách zřícenina Starý hrad (Althaus) založen ve 13. století, zanikl v 15. století.

Horní Adršpach je v pramenech uváděn poprvé roku 1615. Státní hranice podél Horního Adršpachu probíhá teprve od sedmileté války (1756-1763).

Už roku 1350 zde sídlil plebán, to znamená, že Adršpach měl svého kněze. Roku 1688 uprostřed hřbitova postaven dřevěný kostelík a zvonice na úpatí Pavlovské hory jako filiální ke Zdoňovu.

24. ledna 1787 zřízena zde lokálie - je tu tedy už zase kněz, ale až roku 1855 byl dosavadní filiální kostel povýšen na farní. K farnosti pak patří ještě sousední osada Hodkovice, kde je od roku 1862 kaple svatého Jana Křtitele.

Farní kostel „Povýšení svatého Kříže“ v Horním Adršpachu na úpatí Pavlovské hory byl postaven v letech 1827-1831 (nad dveřmi je letopočet 1827).

Pouť (titulární slavnost) se slaví v neděli po svátku „Povýšení svatého Kříže“ (14. září). Výročí posvěcení kostela první neděli po svátku Všech svatých (1. listopadu).

Presbytář má v čele **hlavní oltář** „**Povýšení sv. Kříže**“ se dvěma bočními brankami, na nich jsou barokní sochy svatých, které pocházejí z bývalého hřbitovního kostela: socha svatého apoštola **Petra** na evangelijní brance (jako atribut má 2 klíče) a svatého **Pavla**, apoštola národů, na epištolní straně (atribut meč). Retabulum empírové kolem roku 1830. Nad středem ve vrcholu socha **Boha Otce** na obláčcích s andílčími hlavičkami, nad sloupky na okrajích římsy bysty: svatého apoštola **Ondřeje** na epištolní straně a svatého **Jana**, apoštola a evangelisty, Miláčka Páně, na evangelijní straně. Nad svatostánkem obraz „**Povýšení svatého Kříže**“ představuje klečícího mnicha držícího kříž. Akademická malba z 2. poloviny 19. století.

U vítězného oblouku je na evangelijní straně kazatelna se stříškou, naproti **chórová lavice**, křtitelnice a nad ní na pilíři empírový krucifix z roku 1836, na vnitřních pilířích obrazy **Nejsvětějšího Srdce Ježíšova** a **Neposkvrněného Srdce Mariina**, oba z doby okolo roku 1930.

Kazatelna má na opěradle reliéf Krista rozsevače, na stříšce Jezulátko s křížem, empír kolem roku 1830.

Křtitelnice na epištolní straně je pískovcová, uvnitř s měděnou mísou. Na víku sousoší Křtu Páně: svatý Jan Křtítel a Kristus, lidová práce z konce 18. století.

Boční oltář svaté Anny na evangelijní straně lodi empírový kolem roku 1830 s oltářním obrazem svaté Anny, která učí číst malou Pannu Marii, od Augustina Kracyka z roku 1865.

Boční oltář svatého Jana Nepomuckého na epištolní straně lodi empírový kolem roku 1830, oltářní obraz svatého Jana Nepomuckého ze 2. poloviny 19. století.

Socha Panny Marie Lurdské v umělé zaoblené jeskyňce.

Na stěnách v lodi visí **14 obrazů křížové cesty:**

Na pilíři pod kůrem na evangelijní straně se nachází obraz **Čtrnácti svatých Pomocníků:**

Uprostřed svatý Kryštof, mučedník, na ramenou s Ježíškem a poutnickou holí v pravé ruce, dole vlevo svatý Eustach, generál, v mysliveckém, u levého boku má jelena s křížkem mezi parohy, na pravém mu visí roh, za levou nohou kuši, nad ním jáhen Cyriak v dalmatice se sekerou, dále Blažej, biskup se zkříženými svícemi, svatý Jiří v brnění s kopím, kterým probodává draka pod ním, pak nahoře odleva svatý Pantaleon s rukama nad hlavou přibitýma k olivě, svatý Vít v hermelínovém plášti, s kohoutem na knize v levé ruce a palmou v pravé, svatá Barbora v hermelínovém plášti, s kalichem a hostií a věží se 3 okny, svatá Kateřina Alexandrijská se zlámaným kolem, v levé ruce s mečem a v pravé s palmou, svatá Markéta Antiošská se spoutaným d'áblem, pod ní biskup Erasmus s hřídélí ovinutou střevem, dále dolů biskup Diviš s hlavou na knize, svatý Achác s trnovou korunou na hlavě a křížem v levé ruce, a poslední dole svatý Jiljí s laní, Augustin Kracyk pinxit 1859.

Varhany mají nápis: Paul Noske, Braunau.

Zvon svatý Ondřej
ve věži kostela je dílo
broumovského
zvonáře Andrease
Hauptmanna z roku
1641, pozdní
renesance.

Náhrobník Jana
Bedřicha Kidlize
pod kruchtou,
pískovcový, barokní,
kolem 1730.

Rokoková
monstrance
z roku 1786
nese latinský
nápis: *Pia
intentione
votive oblatum
Deo suo panis
specie
abconso .*

Kalich s patenou:

Dříve nad chórovou lavicí visel reliéf svaté
Anny Samotřetí:

Bývalá fara se stodolou z roku 1787:

Do roku 1952 se nacházel nedaleko kostela **hřbitov** a ještě dosud leží pozůstatky mrtvých na svém místě v zemi. Také osada Hodkovice pohřbívala své zesnulé na zdejším hřbitově. Zachovala se však už jen márnice a nyní je používána jako obecní knihovna.

Uprostřed vesnice šikmo naproti kostelu byla zřízena národní **škola**. Původně to byla dřevěná budova. V letech 1895 – 98 nechala obec postavit vedle staré školy novou jednopatrovou kamennou budovu. Mezi světovými válkami navštěvovalo mnoho žáků i českou školu, aby se naučili česky. Docházelo také k tzv. „handlu“ do rodin, aby naopak české děti se mohly v německé škole naučit německy. 25. března 1855 při povýšení kostela na farní byla povýšena i škola na farní. Na podzim roku 1874 došlo k rozšíření jednotřídky na dvoutřídku.

Anděl strážný, který býval na kazatelně.

Obraz fary a kostela ještě s bání:

Uzávěr hlavního oltáře:

Křížek na svatostánku:

Kříž nad křtitelnicí:

Oltářní obrazy:

Sochy:

sv. Petr

a

sv. Pavel

Sv. Jan, Miláček Páně

a sv. Ondřej

Varhany:

Tabernákl + predela

